

«Ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος που πρέπει να έχει το θύμα του εγκλήματος στην ποινική διαδικασία; Αιτιολογήστε την άποψή σας, με στοιχεία που προέκυψαν απ' τις προβολές του Ε' κύκλου του Σεμιναρίου «Έγκλημα και Κινηματογράφος: Το θύμα του εγκλήματος»¹

ΕΥΑ ΤΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ, Σύνθεση και ανάλυση Τ/Ο Προγράμματος ΕΡΤ2

Ο ρόλος του θύματος στην ποινική διαδικασία και το σχετικό πλαίσιο δικαίου που την αφορά, διαφέρουν πολύ από τη μία χώρα στην άλλη.

Εξαιρώντας τις ακραίες περιπτώσεις χωρών, όπου ακόμα και το πώς ορίζεται ο νόμος –πόσο μάλλον το θύμα- είναι αμφισβητούμενα, μπορούμε να βρούμε έναν κοινό παρανομαστή για τις υπόλοιπες.

Κι αυτός δεν είναι παρά ο ίδιος ο στόχος της ποινικής διαδικασίας: Η αξιολόγηση της ευθύνης του δράστη. Γι' αυτό, το θύμα εξ' ορισμού στην ποινική διαδικασία μπορεί να θεωρηθεί «ριγμένο».

Από πλευράς δικαιωμάτων, για να μιλήσουμε για τη «γειτονιά» μας, η Ευρωπαϊκή Ένωση, στην προσπάθειά της να διασφαλίσει το ελάχιστο επίπεδο των δικαιωμάτων των θυμάτων σε όλα τα κράτη-μέλη της, θέσπισε κοινούς κανόνες για την προστασία και την παροχή συνδρομής στα θύματα του εγκλήματος.

Από γενικότερες πράξεις για τα δικαιώματα των θυμάτων εν γένει, μέχρι πιο συγκεκριμένα μέτρα προστασίας και οικονομική αποζημίωση των θυμάτων εγκλήματος, αλλά και ουσιαστικού δικαίου, όπως η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών.

Ωστόσο και πάλι, η πρακτική αντιμετώπιση του θύματος εντός της ποινικής διαδικασίας, δεν παύει να διαφέρει.

Στο ελληνικό δίκαιο, ο νομοθέτης αναβαθμίζει τη θέση του θύματος, καθιστώντας το διάδικο της ποινικής δίκης.

Χωρίζοντας την ποινική διαδικασία σε στάδια, μπορούμε να πούμε ότι τα πιο δύσκολα για το θύμα είναι τα αρχικά.

Υπάρχει η περίοδος που προηγείται της κίνησης της ποινικής δίωξης.

---

¹ Το κείμενο αυτό αποτελεί απάντηση της συγγραφέα του στο ομώνυμο με τον τίτλο του ερώτημα που εστάλη από την Καθ. Χ.Ζαραφωνίτου, Δ/ντρια του Εργαστηρίου Αστυνομικής Εγκληματολογίας, για τη χορήγηση πιστοποιητικού επιτυχούς ολοκλήρωσης του ΣΤ' Κύκλου του Σεμιναρίου «Έγκλημα και Κινηματογράφος», ΧΕ Ακαδ.Έτους 2018-19.

Σε αυτήν, το θύμα παρουσιάζει αρκετές αμφιταλαντεύσεις και αντιμετωπίζει το δίλημμα της καταγγελίας ή όχι του εγκλήματος. Είναι η πρώτη και σημαντικότερη απόφαση που πρέπει να πάρει, καθώς αυτή ενεργοποιεί και την ίδια τη διαδικασία.

Όπως είδαμε και στις προβολές, πολλοί παράγοντες θα καθορίσουν τη λήψη αυτή της απόφασης, όπως το φύλο, η ηλικία, ο τόπος διαμονής, οι συνθήκες, ο οικογενειακός και κοινωνικός περίγυρος.

Πολλές φορές, το θύμα, υποκινούμενο απ' τον φόβο της μετα-αντιμετώπισής του, προτιμά να μην αναζητήσει δικαιοσύνη.

Η προδικασία είναι κι αυτή μία περίοδος πολύ δύσκολη, διότι το θύμα, με την ιδιότητα του μάρτυρα στην ανάκριση, είναι αυτό που θα εξακριβώσει την ταυτότητα του δράστη και θα δώσει τα στοιχεία για τη διαλεύκανση της τέλεσης του εγκλήματος.

Στην ακροαματική διαδικασία είναι σημαντικό να δίνεται ο λόγος στα θύματα, ωστόσο τα οικονομικά δικαιώματά τους δεν ήταν πάντα διευρυμένα.

Στις μέρες μας, το θύμα συμμετέχει πιο ενεργά και πιο αυτόνομα απ' ότι στο παρελθόν, ωστόσο ακόμα κι έτσι, ο θύτης είναι ο «πρωταγωνιστής».

Παρά τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζει το θύμα για την ποινική διαδικασία, οι συνθήκες που τη συνοδεύουν δεν παύουν να είναι επιβαρυντικές γι' αυτό.

Πολλές φορές, η διαδικασία προκαλεί σημαντικές βλάβες στο θύμα ή επιτείνει τις βλάβες που προκάλεσε το έγκλημα. Γι' αυτό είναι πολύ σημαντική η προφύλαξή του από δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, κάτι που απαιτεί ειδικά εκπαιδευμένα άτομα σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

Η προσωπικότητα του θύματος πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στα διάφορα επίπεδα της ποινικής καταστολής, διότι αυτή ασκεί αποφασιστικής σημασίας επιρροή στη διαμόρφωσή της. Αυτή καθορίζει την ποινικοποίηση κάποιων πράξεων, αυτή αποτελεί λόγο βαρύτερης τιμωρίας απ' το νομοθέτη του εγκλήματος και η μεταβολή της λαμβάνεται υπόψιν στο δικαστήριο κατά την επιμέτρηση της ποινής.

Και βέβαια, η προσωπικότητα του θύματος μπορεί να επηρεάσει και κατ' αντίστροφο τρόπο την έκταση της ποινικής καταστολής.

Έτσι, είναι σημαντικό να παρέχεται βοήθεια από προσωπικό ειδικά εκπαιδευμένο να αναγνωρίζει τις μεταβλητές επιπτώσεις της προσωπικότητας του θύματος και να αξιολογεί τις ιδιαίτερες ανάγκες του. Στο θύμα πρέπει να παρέχονται όλες οι πληροφορίες σχετικά με το πού μπορεί να έχει πρόσβαση σε ανεξάρτητη στήριξη και συμβουλές.

Εκτός της ψυχολογικής υποστήριξης, η ίδια η διαδικασία –ανάλογα με την περίπτωση μπορεί να διαφοροποιηθεί, προκειμένου να προστατευτεί το θύμα.

Για παράδειγμα, η διεξαγωγή της δίκης χωρίς δημοσιότητα, αν αυτή θα έχει ως συνέπεια την ιδιαίτερη ψυχική ταλαιπωρία ή το διασυρμό του θύματος ή αν συντρέχουν κάποιοι ειδικοί λόγοι να προστατευτεί ο ιδιωτικός ή οικογενειακός βίος των διαδίκων.

Αυτά τα μέτρα λαμβάνονται με στόχο όχι πια να αποκαταστήσουν τη ζημία που υπέστη το θύμα απ' την τέλεση της αξιόποινης πράξης, αλλά κυρίως για να αποφευχθεί η πρόκληση μεγαλύτερης.

Σε κάθε περίπτωση, η έννοια της απόδοσης της δικαιοσύνης προς το θύμα εμπεριέχει πολλά περισσότερα απ' την επιβολή αντιποίνων στο δράστη.

Η σύγχρονη «τάση» θέλει τη δικαιοσύνη αποκαταστατική.

Προς τούτο, απαιτείται η συνεργασία όλων των υπηρεσιών που λαμβάνουν μέρος στην ποινική διαδικασία, καθώς και η εκπαίδευση όλων των ανθρώπων που την διεξάγουν.